*mevzu*

***sosyal bilimler dergisi | journal of social sciences***

e-ISSN 2667-8772

*mevzu*, Mart/March 2021, s. 5: 67-87

# Sabahattin Ali'nin Eserlerinde İnsan

Human in Sabahattin Ali's Literary Works

**Simel PARLAK**

Dr. Öğretim Üyesi, Okan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Asst. Prof., Faculty of Education, Guidance and Psychology
İstanbul / TURKEY
simelparlak@gmail.com

**ORCID:** orcid.org/0000-0002-8651-2693

**DOI: 10.5281/zenodo.4604896**

**Makale Bilgisi | Article Information**

**Makale Türü / Article Type:** Araştırma Makalesi / Research Article
**Geliş Tarihi / Date Received:** 10 Şubat / February 2021
**Kabul Tarihi / Date Accepted:** 03 Mart / March 2021
**Yayın Tarihi / Date Published:** 15 Mart / March 2021
**Yayın Sezonu / Pub Date Season:** Mart / March 2021

**Atıf / Citation:** PARLAK, S. (2021). Sabahattin Ali'nin Eserlerinde İnsan. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi,* 5 (Mart 2021): 67-87.

**İntihal:** Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
**Plagiarism:** This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.
web: http://dergipark.gov.tr/mevzu | mailto: mevzusbd@gmail.com

**Copyright** © CC BY-NC-ND 4.0

**Öz**

Bu çalışmada Sabahattin Ali'nin insana bakışı, kadın ve erkek karakterlerin edebî eserlerindeki yansımaları psikoloji bilimi çerçevesinde incelenmiştir. Sabahattin Ali yaşadığı coğrafyayı ekonomik yapısı içinde ele almıştır. Bu amaç çerçevesinde yazar bütünsel olarak kavrama ve yansıtma çabası ile vurguncu zenginleri ve kişisel çıkarlarının peşinden giden aydınları, katı töre değerlerine bağlı köy, kasaba insanını ele almaktadır. Yazın kaynağını hayattan alan yazar, Anadolu köylüsünü, köy yaşamının problemlerini, kahramanlarının toplumdaki durumlarını, nasıl uyum sağladıkları veya karşı koyduklarını, hayatın ve doğanın hayata etkilerini incelikle ele almıştır. Gerçekçi bir bakış açısına sahip olan yazar, kahramanları ve yaşanan olayları gerçeklikle ele almış, haksızlıkları ve yaşanan aksaklıkları ortaya koymak çabası ile hareket etmiştir. Bireyi daha iyiye, doğruya ve güzele yükseltme amacını benimseyen yazar için insan özünde iyidir. İnsanı kötüye yönelten bozuk toplum düzenidir. Yazarın insana dair ele aldığı konuların başında aşk teması gelmektedir. Aşk teması genellikle bir dramla son bulmaktadır. Hikâyelerindeki kahramanlar, bazen sevgiliye kavuşabilmek için dayanılmaz acıları, büyük özverileri göze almaktadır. Aşk bazen soyut ve kişisel bir biçimde işlenirken bazen de günlük yaşam ve toplum içinde, somut, birey ve toplumu bütünleştiren bir yerden ele alınmaktadır. Yazarın eserleri incelendiğinde kadınların bulundukları sosyal bağlam içerisinde, cinsiyet ve sınıf ayrımı dikkate alınarak işlendiği görülmektedir. Kadın başkahramanların, toplumsal cinsiyet ayrımına karşı bir duruş geliştirdiklerine yer verilmiştir. Kadın kahramanlar aşklarını ve yaşam biçimlerini, yaşanılan baskının ötesine taşımaktadır. Erkek karakterler incelendiğinde idealist karakterlerin ve sınıfsal açıdan yoksul bireylerin yaşamla bağlarının güçlü ve idealleri nedeniyle yaşamda anlam oluşturabildikleri göze çarpmaktadır. Ancak bohem ve sınıfsal açıdan zengin bireylerin ise yaşamla bağlarının zayıf olduğu ve amaç oluşturamadıkları görülmektedir. Sabahattin Ali'nin eserlerindeki karakterlerde toplumla uyum içinde olan ve kendilerini aşk veya onurlarına adayan bireylerin yaşamlarını anlamlı kıldıkları görülmektedir.

**Anahtar kelimeler**: Sabahattin Ali, İnsan, Kadın, Erkek, Aşk.

**Abstract**

In this study, Sabahattin Ali's view of people and the reflections of male and female characters in their literary works were examined within the framework of psychology. Sabahattin Ali handled the geography he lived in within its economic structure. Within the framework of this purpose, the author deals with the profiteering rich and the intellectuals who pursue their personal interests, the people of villages and towns who adhere to strict moral values, in an effort to understand and reflect them as a holistic. The author, who takes the source of literature from life, elaborates the Anatolian villagers, the problems of village life, the situation of his characters in society, how they adapt or resist, and the effects of life and nature on life. Having a realistic point of view, the author handled the characters and events with reality, and acted with an effort to reveal the injustices and the problems experienced. For the writer who adopts the aim of promoting the individual to the better, right and beautiful, man is inherently good. It is a corrupt social order that leads people to abuse. The theme of love is one of the main issues that Sabahattin Ali deals with about humanity. The love theme usually ends with a drama. The characters in their stories sometimes risk unbearable pain and devotion in order to meet the lover. While love is sometimes handled in an abstract and personal way, it is sometimes addressed in a concrete way that integrates the individual and society in daily life. When the author's works are examined, it is seen that the social context in which women are located, taking into account the gender and class distinction. It is stated that the female characters develop a stance against gender discrimination. Characters, carry their love and life styles beyond the experienced oppression. When male characters are examined, it is striking that idealistic characters and class-poor individuals can create meaning in life due to their strong and ideals of life. However, it is seen that bohemian and class-rich individuals have weak ties with life and cannot create goals. In the characters of Sabahattin Ali's works, it is seen that individuals

who are in harmony with social life and devote themselves to their love or dignity make their lives meaningful.

**Keywords**: Sabahattin Ali, Human, Woman, Man, Love.

**Giriş**

Sabahattin Ali yayın hayatına şiirle girmiş, hikâye, roman, oyun, çeviri, fıkra ve eleştiriler ile devam etmiştir (Bezirci, 1979). Eserlerinde insan sevgisi ve hümanist bir eğilim görülen yazar, insanın kendi başına kötü olmadığına, onu kötü yapan şeyin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel çevre olduğu inanmakta ve eserlerinde de bu etkenlerin işlendiği görülmektedir. Bozuk düzen, katı kurallar sebebiyle insan doğasında bulunan iyilik bozulmaktadır ve bu bozulmanın durdurulması ancak insanın doğaya yönelmesi ile gerçekleşme şansı elde edecektir (Korkmaz, 1997). Toplum için sanat görüşüne sahip yazar, sanatın insanı daha iyiye götürme amacını taşıması gerektiği inanmaktadır.

"Benim kanaatimce sanat insana insanı ve hayatı ve bunların manasını öğretmekle muvazzaftır. Ancak bu takdirde geniş bir kütlede daha çok insani olmak, daha iyi bir hayata varmak arzuları belirir…. Sanat bütün teferruatiyle hayatı ihtiva etmeli, insanda yaşamak, daha iyiye, daha yükseğe, daha temize doğru koşarak yaşamak arzusunu, hatta ihtiyacını uyandırmalıdır"(Ali, 1979. s. 242).

Sabahattin Ali'yi kendisinden önceki hikâye ve romancılardan ayıran en önemli özellik; gerçekçi bir bakış açısına sahip olması ve Anadolu'yu bu bakış açısıyla eserlerine yansıtmış olmasıdır. Yazar, insanı bulunduğu toplum ve sorunları içerisinde ele alırken gözlemci bir gerçekçilikle tasvir eder. Eserlerinde yer verdiği adaletsizlik, ekonomik düzenin ve baskıcı yönetimin yol açtığı yoksulluk; ekmek, su, toprak uğruna ölen, öldüren, hapislere düşen insanların yaşamlarını ele alan yazar, bu toplumsal sorunları görünür kılma çabası içerisindedir (Özan, 2010). Bu çalışmada Sabahattin Ali'nin insana bakış açısını doğru değerlendirebilmek ve onun yetiştiği bağlamı görebilmek adına ilk önce yaşam öyküsü ele alınmış sonrasında ise insana bakışı, kadın ve erkek karakterlerin eserlerindeki yansımaları psikoloji bilimi çerçevesinde incelenmiştir.

**Sabahattin Ali'nin Yaşam ve Yazın Öyküsü**

Sabahattin Ali'nin babası Ali Selahattin Bey Harbiye mezunu bir askerdir. Trablusgarp ve Balkan savaşlarına katılmış ve savaş esnasında aldığı yaradan kaynaklı malulen emekli olmuştur. Çanakkale savaşında bir süre cephe gerisinde idari görev yürüten Ali Selahattin Bey savaş bitince İzmir'de tiyatro ve gazino işletmeciliği yapmıştır. Ali Selahattin Bey İzmir'in işgali ile birlikte Edremit'e taşınmış; ailenin geçimini sağlamak amacıyla pazarcılık ve işportacılık yapmıştır. Jön Türkleri destekleyen Ali Selahattin Bey edebiyata ve edebî dergilere ilgi duymuştur. Otuz yaşına geldiğinde Sabahattin Ali'nin annesi Hüsniye hanımla evlenmiştir. Genç yaşta evlenen Hüsniye Hanım hem evlilik yaşamına uyum sağlayamamanın hem de savaşın etkisi ile ruhsal rahatsızlıklar yaşamış, intihar girişiminde bulunmuş ve bir süre hastanede yatmıştır. İki kardeşi olan Sabahattin Ali, ailenin en büyük çocuğudur (Sönmez, 2013). Sabahattin Ali 25 Şubat 1907'de Gümülcine'de doğmuştur. Öğrenim hayatına İstanbul'da başlayan yazar, Çanakkale Edremit İptidaisi'ni bitirdikten sonra Balıkesir Öğretmen Okulu ve devamında İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'na devam etmiştir. İş yaşamına Yozgat'ta başlayan yazar bir yıl Yozgat'ta öğretmenlik yaptıktan sonra kazandığı sınav ile Almanya'ya gitmiştir. Almanya'dan döndükten sonra devlete bağlı çeşitli kurumlarda görev almış ve 1931 yılında görevi esnasında yıkıcı propaganda yaptığı gerekçesi ile üç ay süresince tutuklanmıştır. 1935 yılında Aliye Hanım ile evlenen Sabahattin Ali'nin bir kızı bulunmaktadır. İlk şiirleri Balıkesir *Çağlayan,* ilk toplumsal gerçekçi öyküleri *Resimli Ay* dergisinde yayınlanmıştır (Sönmez, 2009). Nazım Hikmet ile birlikte çalıştığı *Resimli Ay* dergisinin yazarın yazın hayatının gelişiminde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Yazar halkçılık, vatanseverlik, enternasyonalizm eğilimlerini bu dergi çevresinde edindiği temeller üzerine ilerletmiştir (Tatarlı, 2014). 1934 yılında *Dağlar ve Rüzgar* adlı ilk şiir kitabı, 1935'te *Değirmen* adlı ilk öykü kitabı yayınlanmıştır. 1937 yılında da *Ses* adlı öykü kitabı ve bir köy romanı olan *Kuyucaklı Yusuf* yayınlanmıştır. *Kuyucaklı Yusuf* romanı, aile hayatını bozan öğeler içerdiği ve askerlik aleyhinde olduğu gerekçesi ile toplatılmıştır. 1940 yılında yayınlanan ve kent romanı olma özelliği taşıyan *İçimizdeki Şeytan* kitabı, Türkçülerin tepkisi ile karşılaşmış ve Sabahattin Ali ile ilgili yıpratıcı yayınlar yapılmıştır (Sönmez, 2009). Bu minvalde Nihal Atsız "içimizdeki şeytanlar" adlı broşürde ve *Orhun* dergisinde Sabahattin Ali'yi

eleştiren yazılar yayınlamıştır (Bezirci, 1979).1943 yılında *Yeni Dünya* adlı öykü kitabı ve tutkulu bir aşk romanı olan *Kürk Mantolu Madonna* yayınlanmıştır. 1945'te Cemil Baykurt'la *Yeni Dünya* gazetesini, 1946 yılında ise Aziz Nesin ile *Markopaşa* dergisini çıkarmıştır. Sıkıyönetim tarafından kapatılan *Markopaşa* dergisi *Merhumpaşa, Malumpaşa* ve *Ali Baba* isimleriyle yayın hayatına devam etmiştir (Sönmez, 2009). Çıkan sayıların çoğu polis tarafından toplatılan ve yaklaşık olarak 35 sayı basılan dergi, başlığında "polis tarafından toplanmadığı zaman çıkar" açıklaması ile yayınlanmıştır (Tatarlı, 2014). 1947 yılında bakanlar kurulu kararıyla toplatılan *Sırça Köşk* öykü kitabı yayınlanmıştır. Yazın hayatı boyunca pek çok defa sürgün edilen, para cezası verilen ve tutuklanan Sabahattin Ali cezaevinde tanıştığı birinin bulduğu Ali Ertekin aracılığıyla yurtdışına çıkmaya çalışırken yine aynı kişi tarafından öldürülmüştür (Sönmez, 2009).

Sabahattin Ali babasının asker olması dolayısıyla Çanakkale Savaşı sürerken bir süre Çanakkale'de yaşamış ve savaşa şahit olmuştur. Babasının istifasıyla ailece İzmir'e yerleşen aile, Yunan işgali nedeniyle Edremit'e annesinin ailesinin yanına geçmek zorunda kalmıştır. Sabahattin Ali çocukluğu süresince savaşa, yoksulluğa, anne babası arasındaki çatışmaya, annesinin ruhsal rahatsızlığına ve iki kere intihar girişiminde bulunmasına şahit olmuştur. Aile ekonomisine yardımcı olmak amacıyla seyyar satıcılık yapan yazar, sessiz, içine kapanık ancak okul içerisinde derslerinde başarılı bir çocuktur. Annesinin davranışlarından ve kekeme olan erkek kardeşine olan düşkünlüğünden ve kendisine karşı şiddet kullanmasından ötürü kendisini babasına daha yakın hissetmektedir. On dokuz yaşındayken babasını kaybetmesi, Sabahattin Ali üzerinde derin bir üzüntü bırakmıştır (Bezirci, 1979).

İlk eserlerini 1927 yılında veren Sabahattin Ali, hikâyelerinde eleştirel bir tutumla burjuva toplumunu ele almıştır. Yazar Almanya'ya gittikten sonra dünya edebiyatını tanımış; bilhassa romantik akımdan etkilenmiş ve eserlerine de bunu yansıtmıştır. Yapıtlarında Alman edebiyatının etkilerinin yanı sıra Rus edebiyatının ve Dünya edebiyatının etkileri de gözlemlenen yazarın, Schiller, Goethe, Lessing, Shakespeare, Heinrich Mann, Theodor Storm ve Jacop Wassermann eserlerini okuduğu ve bunlardan etkilendiği bilinmektedir (Tatarlı, 2014). Sabahattin Ali'nin eserlerinde 19 ve 20. yüzyıl Rus ve Alman realizm ve natüralizminin etkileri görülmektedir. Naturalist olarak değerlen-

dirilen ve yazın kaynağını hayattan alan yazar, Anadolu köylüsünü, köy yaşamının problemlerini, kahramanlarının toplumdaki durumlarını, nasıl uyum sağladıkları veya karşı koyduklarını, hayatın ve doğanın hayata etkilerini incelikle ele almıştır. Kahramanları ve yaşanan olayları gerçeklikle ele alan yazar, haksızlıkları ve yaşanan aksaklıkları ortaya koymak eğilimi ile hareket etmiştir (Brands, 2014).

**Sabahattin Ali'de İnsan**

Sabahattin Ali yaşadığı coğrafyayı ekonomik yapısı içinde, vurguncu zenginleri ve kişisel çıkarlarının peşinden giden aydınları, "namus", "kara sevda" gibi katı töre değerlerine bağlı köy, kasaba insanını ele almaktadır (İleri, 1975). Yazarın yapıtlarında toplumcu gerçekçilikten eleştirel gerçekliğe doğru bir ilerlemenin olduğu görülmektedir (Sönmez, 2014). Sabahattin Ali toplumsal bir edebiyat anlayışıyla sanatı bireyin ve toplumsal yaşamın daha ileri bir seviyeye ulaşmasında bir araç olarak değerlendirmektedir (Tatarlı, 2014). Bireyi daha iyiye, doğruya ve güzele yükseltme amacını benimseyen yazar için insan özünde iyidir. İnsanı kötüye yönelten bozuk toplum düzenidir. Yazarın eserleri incelendiğinde kahramanların kendi davranışlarının hesabını yaptığı, yaptıkları kötülüklerle hesaplaşırken vicdanlarında kendilerini haklı çıkarmaya çalışmadıkları ve içtenlikle kendilerini yargıladıkları ve iyi ile kötüyü birbirinden ayırarak özünde iyi insan olma özelliği gösterdikleri görülmektedir. Kendileri ile baş başa iken gösterdikleri bu içtenlik toplumsal düzen ile karşı karşıya geldiğinde kendilerini koruma amacıyla bozuk düzene uygun davranış biçimleri geliştirmeye dönüşmektedir. Düzene uymak amacıyla makineleşen insan bir süre sonra durumunun da farkına varmayarak yazgısını değişmez olarak kabul etmektedir. İnsanı bu makineleşmiş halinden kurtarmanın ve aslında iyi olan özünün ve içtenliğinin ortaya çıkabilmesi için, içtenlik üzerine kurulu ve doğada saklı olan ruhu sezen ve ona uygun bir toplumsal yapı kurulması gerektiğini belirtmektedir. İnsanın mücadele edeceği bir amacının olması ve kendisini ikinci plana koyması gerektiğini ifade eden yazar insanlara amaçlarının ne olduğunu göstermek ve iyiye, doğruya ulaşma isteği yönünde bilinçlendirmek gerektiğini belirtir. Bunu gerçekleri ortaya koyarak ve insanların gerçekleri görerek iyi, güzel ve doğruya doğru giden düşünce ve davranışlara yöneleceğine dair umut taşır (Günyol,2014).

İnsanın özünde iyi veya kötü olduğuna dair tartışmalar felsefe, psikoloji vb. pek çok insan üzerine çalışma yapan çalışma alanının konusu olagelmiştir. Psikoloji alanında insanın kötü olduğuna dair bakış açılarının olduğu (Murdock, 2012) ancak buna yönelik eleştirilerin ortaya çıkışıyla insanın özünde iyi olduğu inancından hareketle birey merkezli terapi, varoluşçu terapi, gerçeklik terapisi vb. akımlarında ortaya çıktığı görülmektedir (Corey, 2008). İnsanın özünde iyi olduğuna dair inancın pozitif psikoloji ile birlikte güçlenerek psikoloji alanında hâkim bir görüş hâline geldiği söylenebilir (Seligman, 2007). Sabahattin Ali'nin bireyin özünde iyi olduğunu ifade etmesinin yanında bireyi, bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel çevre içinde ele alıp değerlendirmesi; bireyi bulunduğu bağlamdan koparmadığı ve bireyi çevresiyle etkileşim içinde olan bir canlı olarak ele aldığını göstermektedir. Sosyal yapılandırmacılığın etkisinin görüldüğü Öyküsel terapiye baktığımızda da bireyin problem olmadığı problemin problem olduğu şiarıyla hareket edildiği ve bireyin bulunduğu bağlam içinde değerlendirildiği görülmektedir (Murdock, 2012). Öyküsel terapide bireyin yaşadığı problemler yaşadığı sosyal çevre, dil ve bağlamdan bağımsız değildir. Sabahattin Ali'nin de eserlerindeki insanların özünde iyi olduğu ve yaşam koşulları ile bozulmaların başladığı görülmektedir.

Hikâyelerinde psikolojik derinliğin yanı sıra çevre ve toplumun insan üzerindeki etkileri ön plandadır. Sabahattin Ali'nin hikâyelerinde toplumcu, eleştirel, romantik ve psikolojik gerçekçilik bir arada bulunmaktadır. Hikâyeler insanın duygulu ve sevecen yönü ile toplum ve çevrenin acımasız kanunları arasındaki farklılıkların yarattığı çatışmalar üzerine kuruludur. Bu çatışma yalın bir insan ve doğa sevgisi, dostluk, haksızlığa karşı gelme gibi insanı yücelten değerler ile insanı sömüren, aşağılayan, istismar eden ve insanı küçülten değerler arasındadır. Yazar insanın tabiattan uzaklaştıkça masumluğunun bozulacağını ve acizleşeceğini ifade etmiştir. Hikâyelerdeki kahramanların çoğunlukla mutsuz ve güçsüz olarak çizilmesinde, yazarın annesinin sevgisinden mahrum olması, anne baba çatışmasının olduğu bir aile ortamında büyümesi, annesinin intiharı, erken yaşta çalışmaya başlaması, ergenlik döneminde babasını kaybetmesi, savaş ve yoksulluk içerisinde geçen çocukluk yaşantılarının etkisinin yanı sıra toplumsal yaşamdaki yozlaşma, ahlaki bozulma ve eleştirel gerçekçi bakış açısının da etkili olduğu düşünülmektedir

(Korkmaz,1997). Bowlby (1980) bakım verenin davranış örüntülerinin çocuğun zihinsel şemalarını biçimlendirdiğini ve bu şemaların yaşam boyu varlık gösterdiğini belirtmektedir. Bakım verenin kesintisiz, tutarlı ve duyarlı bir ilişki biçimi kurması ile güvenli bağlanma gerçekleşmektedir. Bu durumda bireyin zihinsel şemasında kendisini değerli olduğu ve bakım verenin güvenilir olduğu şeması oluşmaktadır. Yazarın anne ile çatışmalı ilişkisinin, dünyayı güvenli bir yer olarak algılamasında bozulmalar yaratmış olabileceği bunun yanında toplumsal çevrede yaşanan savaş yoksulluk gibi etmenlerin de bunu güçlendirdiği ve yazarın öykülerinde buna yer vererek süreci yeniden anlamlandırma çabasında olduğu söylenebilir.

Yazarın hikâyelerindeki kahramanlar kendileri ve toplumsal çevre arasında bir açmazda bulunurlar. Kahramanların yaşama dair hedef ve anlamları zayıftır ve çevreleriyle iletişimde sıkıntı yaşarlar. Toplumla yaşadıkları çatışmada mücadeleyi kaybeden kahramanlar kaçmayı tercih ederler. Bu kaçış sorumluluklardan kaçıp bohem bir hayata sığınma, gerçeklerden hayale kaçış, toplumdan kaçarak doğaya sığınma, bulunduğu ağır yaşam koşullarından kurtulmak için ölüme yönelerek kaçış olarak değerlendirilebilir (Korkmaz,1997).

Adler insanların verili bir dünyaya doğduklarını ve dünya ile etkileşimlerinde üç yükümlülüğü yerine getirdiklerini ifade etmiştir. Bu üç yükümlülük insanlarla ilişkilerin sürdürülmesi, geçinmek için bir meslek sahibi olmak ve insanlığın devamı için karşı cins ile sevgi üzerine kurulu bir ilişki içinde olmaktır. Bu üç zorunlu alandaki başarılar anlam duygusunun oluşması ve öz saygı ile sonuçlanırken başarısızlıklar ise çeşitli hastalık ve rahatsızlıkların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Gutmann, 2008). Yazarın eserlerindeki kahramanların belirtilen üç alanda da sorunlar yaşadığı görülmektedir. Raif Efendi, Yusuf ve Ömer çevresindeki insanlarla iletişim kurmakta güçlük yaşayan ve romantik ilişkiyi devam ettirmede başarısızlığa uğrayan karakterlerdir. Yusuf, Muazzez dışında hiç kimseye kendini yakın hissetmemekte, okumaya ve çalışmaya karşı isteksiz bir tutum sergilemekte ve kendini bulunduğu topluma ait hissetmediği için doğaya kaçmaktadır. Raif Efendi aile ve çevresi ile ilişkileri oldukça zayıf ve iletişim güçlüğü yaşayan içine kapanık bir birey olarak yaşamını sürdürürken geçmişte yaşadığı aşkın acısını içinde taşımakta ve bu aşka ulaşma yolunda da herhangi bir adım atacak gücü ken-

dinde yaratamamaktadır. Roman başkahramanlarının çoğunlukla yaşama dair anlam oluşturmadıkları ve amaç edinmedikleri görülmektedir.

Adler insanın yaşamın anlamı üzerinde genellikle düşünmediğini ancak bu sorunun insanlık tarihi kadar eski olduğunu ifade etmiştir. Bu soru insanlar tarafından genellikle zorluklarla karşılaşıldığında sorulmaktadır. Her insanın kendisine göre yaşam anlayışı vardır ve davranışlarının temelinde dünyaya ve kendisine ilişkin önceden belirlenmiş görüşleri yatmaktadır. Her insanın kendisine göre olan bu anlam kusursuz değildir. Yaşama dair bir anlama sahip olmanın yolu; insanlık için doğru olana yönelmek, insanlara ilgi göstermek, bütünün bir parçası olmak ve insanlığın esenliğine katkıda bulunmaktan geçmektedir. Bu anlamı oluşturabilmede toplumun yararını gözetmek esastır (Adler, 2011). Eserlerini toplumcu bir bilinçle ele alan Sabahattin Ali'de bireyin bozuk düzenin dışına çıkıp toplumla bütünleştiği ölçüde daha iyiye yöneleceğini ifade etmekte ve birey sosyal çevresi içerisinde varoluşuna anlam ve amaç katma uğraşı vermektedir.

Sabahattin Ali hikâyelerinde toplumsal ve ekonomik koşullar nedeniyle kendini gerçekleştiremeyen kahramanların hayal gücüne sığınarak dünya işlerinden uzaklaşıp mutlak hakikate ulaşma isteğinde oldukları görülmektedir. "Kurtarılamayan Şaheser"de, mutlak hakikate ulaşmak isteyen kahraman gündelik hayat, istek ve yargılardan kurtulduğunda hakikate ulaşmaktadır. Dünyada bulunan nimet ve alışkanlıklardan vazgeçerek hakiki değerler peşinden gitmek onaylanan bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kahramanların toplumsal baskılara karşı geliştirdiği diğer bir tutum ise kayıtsızlıktır. Birey burada var olana karşı ne bir kabul ediş ne de bir reddediş içerisindedir. Birey herhangi bir eylemde bulunmayarak toplumla arasına bir duvar örmektedir. Kahramanlar dünyanın her türlü hâline karşı kayıtsız bir tutum takınmış ve sinirleri küntleşmiştir. *Kuyucaklı Yusuf* romanında Selahattin Bey yaşananlara ve evliliğine karşı bir süre sonra kayıtsız bir tutum geliştirir. İdealize edilmeyen bu kayıtsızlık bireyin ideallerden yoksun ve boşlukta kalarak toplumla birlikte ancak toplum-dışı bir varoluş içerisinde olduğunu göstermektedir. Sahte toplumsallığa karşı geliştirilen kayıtsızlık genellikle başka bir toplumsallaşma yolu olan aşk ile yeni bir form kazanmaktadır (Altuğ, 2013).

İnsancıl psikolojiye göre yabancılaşma ve umutsuzluk bireyi anlamsızlığa sürüklemektedir. Toplumsal varlığımız ve toplumsal normlar ve beklentiler nedeniyle gerçekleştiremediğimiz öz varlığımız arasında gerilim yaşanır. Bu gerilim sonucunda boşluk ve anlamsızlık duyguları artarak ortaya çıkar (Demirsar, 1990). Sabahattin Ali'nin eserlerindeki kahramanların toplumsal sorunlar nedeniyle çatışmalar yaşadığı ve yaşadıkları gerilim nedeniyle de kayıtsız bir tutum içine girdikleri söylenebilir.

Sabahattin Ali 28 Şubat 1935 yılında Aliye Ali'ye yazdığı mektupta insana bakışı ve insanın yaşamdaki amacının ne olması gerektiğini ifade etmiştir. Sabahattin Ali insanın yaşamının anlamını diğer insanlara yardım etmek ve sevmek üzerine kurmuştur. İnsanın birbirine ihtiyaç duyduğunu ve ihtiyaçtan hareketle birbirinden karşılık beklemeden sevgi sunabilmesini vurgulamıştır.

"Ben kendim iyi insan olmağı isterim, fakat kötü olanlara da hayretle bakmam….şunu esas olarak kabul etmeliyiz ki, insanların hemen ekserisi yalnız kendilerini düşünürler. Dünyadaki bütün felaketlerin, uygunsuzlukların, bayağılıkların sebebi işte bu her şeyden evvel kendini düşünmek illetidir. İlk bakışta insana bir kurnazlık ve akıllılık gibi görünen bu hal hakikatte aptallıktır…..insan başkalarına yardım ettiği, başkalarını sevdiği kadar yükselir. Dünyada hayatın tek bir manası varsa o da sevmektir. Hatta mukabele edilmesini bile beklemeden sadece sevmek. Başka bir insanı bahtiyar edebilmek, kendini bahtiyar edebilmekten daha güç, fakat daha insancadır….. hayatta en büyük vazife ve saadet olarak şunu almak lazımdır: Bize yakın ve uzak bütün insanlara yardım etmek, bütün insanların iyiliğine çalışmak…."(Ali ve Özkırımlı, 1986. s. 192-193)

*Kuyucaklı Yusuf* romanında Yusuf karakteri, insanlardan uzak, doğa ile iç içe, kendi doğasını koruyan biri olarak tasvir edilmektedir. Romantik bir kahraman olan Yusuf, sevdikleri için kendini feda eden, cesur, toplumsal kuralları kabul etmeyen ve bu nedenle toplumla dışında olan ve duyguları ile hareket eden bir bireydir (Kafaoğlu-Büke, 2013). Bu romanda şehir-doğa, şehvet-aşk, yozlaşmışlık-masumiyet ve yapay insan ile doğal insan arasındaki çatışma Yusuf'un çevresiyle uyuşmaması temelinde görülmektedir. Yusuf yalnız ve topluma yabancı hisseder kendini. Bu yalnızlığı ve yabancılık hissini

tüm kasabaya karşı hisseder; buna ezen zengin eşrafta, ezilen halkta dâhildir. Yer yer ezilen yoksul köylüye yardım etse de onları da küçümser. Kendini tek yakın hissettiği kişi sevdiği kadın olan Muazzez'dir. Halktan kopuk, bencil ve insancıllıktan yoksun sadece doğaya tutkun bir birey olarak karşımıza çıkmaktadır (Moran,1991).

Burger, (2006) bireyin potansiyelini tam olarak kullanabilmesi, kendi yaşamının sorumluluğunu alabilmesi ve etkin bir şekilde yönlendirebilmesi için yaşamı olduğu gibi kabul etmesi gerektiği belirtmektedir. Bu nedenle de birey geçmiş yaşantıları yerine yaşadığı ana odaklanmalı, sahip olduğu potansiyeli tam olarak kullanıp yaşamı anlamlı kılmalıdır. Bireyin yaşamını anlamlı kılması için temel gereksinimlerinin karşılanmasının yanında, gelişimini olumlu yönde sürdürmeye güdülü olması ve kendi varoluşuna ilerlemesi gerekmektedir (Burger, 2006). Sabahattin Ali'nin roman kahramanlarına bakıldığında Yusuf ve Raif Efendi'nin geçmişe saplanıp kaldıkları ve geleceğe dair olumlu bir algılarının olmadığı ve yaşama dair bir anlam oluşturmadıkları söylenebilmektedir.

**Sabahattin Ali'de Aşk**

Sabahattin Ali'nin ele aldığı konuların başında aşk teması gelmektedir. Aşk teması genellikle bir dramla son bulmaktadır. Hikâyelerde bazen aşk sevgiliye kavuşabilmek için dayanılmaz acıları, büyük özverileri göze alır ve soyut ve kişisel bir biçimde işlenirken bazen de aşk günlük yaşam ve toplum içinde, somut, birey ve toplumu bütünleştiren bir yerden ele alınmaktadır. Aşk özveri ve içtenliğe dayanmaktadır. Aşk ya âşıklar arasındaki duygusal ayrılıklar nedeniyle ya da bozuk toplum düzeni, ekonomik şartlar, sınıf farklılıkları nedeniyle genellikle dramla sonuçlanmaktadır (Bezirci, 1979). Aşk yüce bir duygu olarak ele alınırken, cinselliğe hemen hemen hiç yer verilmemiştir. Yazarın üç romanında da aşk, karşılıklı olarak betimlenmiştir. Kadın ve erkek karakterler duygularını aynı yoğunlukta yaşamakta, aşka genellikle yoğun bir tutku eşlik etmekte ve aşkların hazin sonla bitmesi nedeniyle halk edebiyatından izler taşımaktadır (Şengül, 2013). Kahramanların aşkları konusunda pervasız oldukları ve erkek kahramanların sevdikleri kadınlar için her türlü fedakârlığı yaptıkları görülmektedir. Bütün varlıklarını karşısındaki kişiyi sevmeye adayan kahramanlar duygu ve mantık ölçüsünde davranmayarak sağ-

lıklı ve ölçülü bir iletişim biçimi geliştirememektedir (Korkmaz, 1997). *Kürk Mantolu Madonna* ve *İçimizdeki Şeytan* romanlarında erkek karakterlerin kadın karakterlere ilk gördüklerinde âşık oldukları ve yaşamın bütün anlamını bu aşka yükledikleri görülmektedir.

Toplumsal dünyanın kısıtlayıcı ve boğucu koşullarını sarsan aşk, kahramanlara biz ve ben olma deneyimini yaşatmaktadır. Aşkla özgürleşen, manevi ve maddi yanı birleşen birey, toplumsal dünya karşısında bir süre sonra tekrar eski hâlini almaktadır. Bu durum karşısında temel hareket noktası iki kişi veya tabiat ile özgürleşmenin sağlanamayacağı bunun insanın iyi olduğuna dair inançla, sade ve doğru yaşamı bulmakla elde edileceği üzerinde durulmaktadır (Altuğ, 2013).

Kuyucaklı Yusuf romanında âşıklar ilk önce engellerle karşılaşır. Bu engeller sınıfsal ve toplumsal yanlar barındırmaktadır. Aşılan engellerle bir araya gelen sevenler, yine toplumsal düzenden kaynaklı kişisel hatalar yapmakta ve roman bir dram ile bitmektedir. Şakir karakteri varlıklı bir ailenin oğludur; aile içi ilişkileri çarpık ve şımarıkçadır. Şahinde Hanım karakteri ise gösteriş ve para düşkünü, kötü eğitim almış bir karakterdir. Şahinde Hanım ve Selahattin Bey farklı eğitim ve sosyokültürel çevreden gelmiş olmaları nedeniyle evliliklerinde uyum sorunu yaşamaktadır. Yusuf geçmişini, köklerini unutmamış ve yeni çevresi ile uyum sağlayamamış ve kendini hep yalnız ve yabancı olarak görmüştür. Geldiği sosyoekonomik ve kültürel çevrenin farklı olması sessiz, bağsız ve içine kapalı bir kişilik geliştirmesinde etkili olmuştur. Kültür, gelenek ve ekonomik koşulların insanların yaşamları üzerinde belirleyici etkileri olduğu görülmektedir (Bezirci, 1979; Özan, 2010).

İçimizdeki şeytan romanında birbirlerini yeterince tanıyamadan evlenen iki kişinin farklı kişilik özelliklerine sahip olması ve yaşadıkları ekonomik yoksunluklar sonucundaki ayrışma üzerine kuruludur. Ana kahramanlarından olan Ömer iradesiz, uçarı ve tembel bir yaradılıştadır. Hayatı anlamsız ve sıkıcı bulan Ömer, hayatın anlamı ile ilgili sorgulayışlara girse de anlamsızlığın kaynağını dair bir arayışa girmemektedir (Bezirci, 1979). İçinde bir şeytan olduğunu söyleyen Ömer yaptığı tüm kötülükleri ona yüklemektedir. Yaptıklarının sorumluluklarını alamamakta ve çatışma durumlarında kaçmayı yeğlemektedir. Hapishaneye düştükten sonra özeleştiri sürecine giren Ömer için-

deki tembellik, iradesizlik ve gerçeklerden kaçınma isteğinin kendisini içindeki şeytan metaforuna yönelttiğini idrak eder. Macide ise sağduyulu, tutarlı ve ölçülü bir karakter sergilemektedir (Bezirci, 1979; Şengül, 2013). Taşradan kente okumaya gelen Macide'nin arayış içinde kendini hayatın tesadüflerine bırakan, iradesi yönünde hayatına yön vermeyen, çevreyi ve toplumu tanımayan ve yaşamla ilgili net bir bakış açısına sahip olmayan bir karakter olduğu söylenebilir.

Varoluşçu psikolojinin öncülerinden olan May, bireyin temel sorununun ne istediğini ve ne hissettiğini bilmeme ve anlamsızlık duygusundan kaynaklı yaşadığı boşluk duygusu olduğunu belirtir. May'a göre kendi geleceğine yön veremeyeceğini ve yaşamın kontrolünü kaybettiğini düşünen birey her şeyden vazgeçer ve baş edemediği bu durum karşısında kayıtsızlık ve umursamazlık yaşar. Bireyin yaşadığı bu ahlaki ve duygusal boşluk varoluşunu tehdit eden bir noktaya ulaşır. Toplumsal değer yargılarının çöküşü, benlik kavramının yitirilişi, bireysel iletişim dilinin kaybedilmesi, doğa ile bağların zayıflaması, insan hayatının önemi konusunda duyarsızlaşma yaşanması, yaşanılan boşluk duygusunu oluşumunda önemli bir etkiye sahiptir (May, 1997). May'in yaşam anlamına ilişkin görüşlerine dayanarak Ömer'in toplumsal yozlaşma içinde kendi benliğini yitirdiği ve Macide'nin duygularına ve çevresindeki insanların yaşantılarına duyarsızlaştığı ve yaşama dair bir anlam oluşturmayarak kayıtsızlık ve umarsızlık yaşadığı söylenebilir.

*Kürk Mantolu Madonna* romanı Raif Bey ve Maria Puder arasındaki aşk üzerine kuruludur. Raif Bey çevresindekiler tarafından heyecansız ve sıkıcı bir insan olarak tanımlanırken, bir yerde yazar olay örgüsü ilerledikçe insana dair en sıradan görünen insanın dahi insanları hayrete düşürecek müthiş ve karışık bir ruha sahip olduğunu yazmaktadır. İnsanın karmaşık ve zengin bir iç dünyası olduğunu ve insanların birbirlerine dair hızlı yargılara varmasının yanlışlığından söz etmektedir. Romanın ana kahramanı Maria kadın ve erkeğin eşitliğinden, özgür sevişmeden ve kadınında istekleri olduğundan söz eder. Kadının tabi olma erkeğin ise hükmetme konumuna şiddetle karşı çıkar. Raif ise sevgiyi çoğaltmanın yolunun diğer insanları da sevmekten geçtiğini ifade eder (Bezirci, 1979).

**Kadın, Kadın ve Aşk**

Sabahattin Ali'nin ezilen kadını ilk olarak ele aldığı, kadının cinsel meta olarak görülmesini, okutulmamasını, aileleri tarafından istemedikleri ve kendilerinden yaşça büyük biriyle evlendirilmeleri ve toplumsal koşullar ve kadına bakış açısı nedeniyle yaşanan kadın dramları üzerinde durduğu görülmektedir (Öğüt, 2013). Korkmaz'a (1997) göre ise Sabahattin Ali kadınların varlığını her ne kadar inkâr etmese de, annesi ve karşılıksız aşkları düşünüldüğünde kadınlarla ilişkileri sorunlu olan yazar hikâyelerinin büyük bir kısmında erkekleri başkahraman, kadınları ise olumsuz karakterler olarak sunmaktadır. Kadınları faydacı, gösteriş meraklısı, kıskanç, ihtiraslı edebî bir konuda uzun süre konuşamayacak kadar bilgisiz, dırdırcı ve geçimsiz olarak çizilmektedir. Kadınların birinci derecede rol aldığı hikâyelerde ise toplum dışına itilmiş kadınlar gösterişsiz, onurlu ve vefalı olarak tasvir edilmektedir. Toplum dışına itilmiş kadınlar dışında olumlu yanlarına ağırlık vererek ele aldığı diğer bir kadın karakter tipi ise köylü kadınlardır ve bu kadınlar sevdikleri uğruna bütün tehlikeleri göze alan fedakâr bireyler olarak ele alınmaktadır. İhtiraslı, kompleksli, kaba ve kendini zenginliğinden dolayı yüksek ve erişilmez gören üst sosyo-ekonomik seviyede bulunan kadınlar genellikle eleştirel bir tutumla ifade edilmektedir. Aynı eleştiri zengin erkek kahramanlar için de söz konusudur. Yoksul kadın genellikle alçakgönüllü, onurlu ve sevecen olarak tasvir edilmektedir. İnsani yönü en kuvvetli kadın karakterleri ise toplumdışına itilmiş kadınlar oluşturmaktadır. Bu kadınlar çocukları için yaşam mücadelesi veren ve bu sebeple hayat kadını, gazinoda sanatçı vb. olmayı seçmiş dejenere toplum tarafından dışlanan, zavallı kadınlar olarak gösterilmektedir (Korkmaz, 1997).Yazarın kadın kahramanlarına bakıldığında sosyo-ekonomik açıdan üst sınıfa ait kadınların onaylanmadığı ancak köylü ve hayatın dışına itilmiş kadınların ise yaşamlarında kendilerini adadıkları bir amaçları olması, tabiat ile uyumlu olmaları nedeniyle yazar tarafından onaylandıkları görülmektedir.

*İçimizdeki Şeytan* romanının kadın kahramanı Macide girdiği entelektüel çevreyi ve yeni geldiği şehir yaşamının kadınlara yüklediği beklenti ve rolleri sorgularken; *Kürk Mantolu Madonna* romanının kahramanı Maria Puder'in üretken bağımsız, toplumsal cinsiyet rollerini sorgulayan bir bilinçle hareket ettiğini ve her iki kadın kahramanın da toplumun onaylamayacağı bir ilişki

türü ile cinselliklerini ve aşklarını özgürce yaşadıkları, aşk ve ayrılıkları yaşarken de kendi benlik bütünlüklerini koruduklarını görülmektedir. *İçimizdeki Şeytan* romanının kadın kahramanı Macide bir bilinç yükselmesi ile yaşadığı aşkın ve ilişkinin bağımlı ilişki biçiminden çıkmaktadır. Maria Puder ise gizlice bir çocuk doğurmaktadır (Öğüt, 2013). Feminist terapi açısından incelendiğinde kadın roman kahramanlarının ataerkil ve baskıcı toplumsal kurallara karşı, yeni bir toplumsal yaşamın kurucuları oldukları görülmektedir (Murdock, 2012).

Toplumun düzen içerisinde tutunamayan, aşağılanan ve ezilen kadınlara dair acıma, sevgi ve saygı duyan yazar pek çok öyküsünde, şarkıcı, oyuncu, seks işçisi, yoksul kadın vb. kadınlar ve onlara âşık olan bireyleri ele alır. Yazarın şarkıcı, oyuncu vb. kadın kahramanlara acıdığı sezilmektedir. Toplum tarafından düşkün olarak görülen bu kadınlara erkeklerin bencilce davranmaları kadınların ise insani yanlarını kaybetmemeleri ayrıca genel yargının tersine bu kadınların gururlu, onurlarına düşkün oldukları görülmektedir. Bunun yanında kadınların kendilerinden büyük erkeklerle evlenmelerine ve bunun kadınların ruhsal dünyaları üzerindeki etkilerine değinmiştir (Bezirci, 1979; Şengül, 2013).

Roman, öykü, şiir, çeviri ve oyunun yanı sıra masal da yazan Sabahattin Ali "Bir Aşk Masalı'nda kadın bir hükümdar tarafından yönetilen ve halkının acılarına ve yoksunluklarına karşı duyarlı ve bunları gidermek üzere çalışan bir kadın hükümdarı anlatmaktadır. Eril bir ülke ve yönetici yerine, dişil bir dünya ve yöneticiye yer verilmektedir. Masala dünyevi hiçbir şeyde gözü olmayan derviş karakterini katan yazar, kadın hükümdar ve derviş arasındaki aşkta bildiğimiz anlamda mutlu bir sonla bitirmemektedir. Bu masaldaki son, maddi bir birleşmeden öte manevi bir birleşmeyle sonlandırmaktadır (Karakaşlı, 2013).

Sabahattin Ali acımasız ve insanlık dışı toplumsal algının karşısına kumpanya tiyatrolarını, şarkıcı kadınları, ezilmiş seks işçilerini çıkartır. Bütün bu insanlar, toplumun genel yargılarının tam aksine namuslu, erdemli kişilerdir. Yazarın toplum dışına itilmiş, ezilmiş, sömürülen kadınlara saygı ve sevecenlik ölçüsünde yaklaştığı görülmektedir (İleri, 1975).

Yazarın eserlerine bakıldığında kadınların bulundukları sosyal bağlam içerisinde cinsiyet ve sınıf ayrımı dikkate alınarak ele alındığı, roman kadın asıl kahramanlarının bilinç yükselmesi ile hareket ettiği ve toplumsal cinsiyet ayrımına karşı bir duruş geliştirdikleri, aşklarını ve yaşamlarını yaşanılan baskının ötesine taşıdıkları görülmektedir. Öykülerinde baskı altında olan, yaşamın dışına itilmiş kadınların ve köylü kadınların ise yaşama karşı mücadeleci tutumları ve bulundukları sınıfsal koşullar nedeniyle olumlu bir çerçeve içinde sunulduğu görülmektedir. Eserlerindeki kadınlar, aşkları için pek çok şeyi göze alan, aşklarını özgürce yaşayabilme adına mücadele eden ve anlam oluşturan kadınlardır. Frankl (2013), anlam bulmanın bir yolu olarak da sevgiyi göstermektedir. Sevgi diğer insanların özünü fark etmeyi sağlamakta ve hem kendi hem de sevilen kişideki potansiyeli ortaya çıkarmaktadır. Yaşamın anlamının kişinin kendi içinde değil de dünyada keşfetmesi gerektiğini belirten Frankl, bunu insan varoluşunun kendini aşması olarak adlandırmaktadır. Bu anlamı oluşturabilmek için de bireyin kendi dışındaki bir şeye ya da birisine yönelmesi gerekmektedir. Sabahattin Ali'nin eserlerindeki karakterlerinde toplumsal yaşamla uyum içinde olan ve kendilerini aşk veya onurlarına adayan bireylerin yaşamlarını anlamlı kıldıkları görülmektedir.

**Erkek Kahramanlar**

Sabahattin Ali'nin 8 hikâyesinde ana karakter kadın kahraman iken 46 hikâyesindeki asıl öykü erkek kahramanlar üzerinden yürümektedir. Erkek kahramanlar genellikle idealist öğretmen, köylü ve toplum dışına itilmiş erkeklerden oluşturmaktadır. Hikâye kahramanlarının bir kısmını, toplumsal adaletsizlik ve haksızlıklara uğrayan, yoksul ama onurlu ve sevecen insanlar oluştururken, bir kısmını dejenere olmuş, ahlak ve değer yargıları zayıf, kendi kültürlerinden kopmuş ve ihtirasları ile kendilerini alçaltan aydın ve okumuş kahramanlardan oluşmaktadır. Hikâyelerdeki diğer bir tipoloji ise idealistlerdir. İdealist tipler iç derinliğe sahip, kendilerini topluma adayan ve geniş bir perspektife sahip insanlardan oluşmaktadır. Bohem tipler ise sürekli bir sıkıntı ve arayış hâli içerisinde yaşama karşı kayıtsız bir tutum almaktadırlar. Bu sıkıntılarını başka yerlere gitmekle çözmeye çalışan kahramanlar kararsız bir arayış içerisinde yarı bilgin-filozof tarafları ile hiçbir yere bağlanamamaktadır. Genel olarak tutkulu ve fedakâr tiplemelerin ana karakterlerin temel özelliği olduğu söylenebilmektedir (Korkmaz, 1997).

Sabahattin Ali'nin romanları incelendiğinde her üç romanında da asıl kahramanların erkek olduğu görülmektedir. Küçük bir yerde doğup çocukluğunu orada geçiren *Kuyucaklı Yusuf* romanındaki asıl kahraman olan ve geleceğe dair bir planı olmayan Yusuf şehir yaşamına uyumda zorluklar yaşamış ve kendini bulma arayışına girmiştir. Doğaya yakın olan ve insani değerleri temsil eden Yusuf karakteri ideali temsil etmektedir. İçimizdeki Şeytan romanının asıl kahramanı Ömer ise geleceğe dair planlarının olmayan, zayıf iradeli, bunalımlı ve kendi iç hesaplaşmalarını yaşayan bir karakterdir. *Kürk Mantolu Madonna* romanının asıl kahramanı Raif Efendi ise kaderci bir tutum sergileyen, aciz ve küsmeye müsait bir yapıya sahiptir. Genellikle üç kahramanda da yeterli ve sağlıklı iletişim kuramama, karamsar bir karakter yapısına sahip olma, kendini diğer insanlardan daha zeki olarak görme ancak bu algının yanıltıcı oluşu, nevrotik sapmaların oluşu, toplumu suçlama ve toplumla bütünleşmekten kaçınma davranış ve tutumlarına sahip oldukları görülmektedir. Raif Efendi ve Ömer hayatı yaşanmaya değmez olarak gören karamsar ve bohem özellikler sergilemektedir. Yaşam karşısında iç sıkıntısı yaşayan ve kaçma isteğinde olan bu karakterler, yaşamalarının denetimini ellerine almak için herhangi bir girişimde bulunmadıkları gibi her şeyi yaşamın getirdiği tesadüf ve yaşantılara bırakırlar. *Kuyucaklı Yusuf* romanının karakterlerinden biri olan Selahattin Bey de aynı şekilde yaşamdan beklentisi olmayan bohem bir kişilik sergilemektedir (Korkmaz, 1997; Şengül, 2013).

Erkek karakterler incelendiğinde idealist karakterlerin ve sınıfsal açıdan yoksul bireylerin yaşamla bağlarının güçlü ve idealleri nedeniyle yaşamda anlam oluşturabilmiş bireyler olduğu ancak bohem ve sınıfsal açıdan zengin bireylerin ise yaşamla bağlarının zayıf olduğu ve amaç oluşturamadıkları görülmektedir. Amaç oluşturan bireyler toplumla bütünleşebilmiş bireylerdir. Frankl (2013), yaşamda anlam bulmanın temelini bireyin sorumluluk alması olarak görmektedir. İdealist ve yoksul erkek kahramanların yaşamlarına dair sorumluluk aldıkları ve bu amaca uygun şekilde yaşamlarına yön verip, hareket ettikleri görülmektedir. Frankl (2013), insandaki temel güdüleyici gücün yaşamda anlam bulma çabası olduğunu bu çabası başarısızlıkla sonuçlanan bireyin ise kendini yalnız ve anlamsız hissederek varoluşsal boşluk yaşayacağını belirtmektedir. Bohem karakterlerin ise varoluşsal boşluk içinde yalnız ve anlam oluşturamadıkları görülmektedir.

**Sonuç**

Sabahattin Ali genellikle acı çeken, yoksul insanın günlük yaşamını ele alır. Günlük yaşantılardaki olaylar okur üzerinde acıma ve sevgi duymaya sebep olur. Sabahattin Ali bireyi içinde bulunduğu toplumla birlikte ele alırken romantizm ve realizmin uyumlu bir birleşim ile hareket etmiştir. Bireyin içinde bulunduğu toplumla çatışmasını ele alan yazar sanatın toplumun yararı doğrultusunda oluşturulması gerektiğini ifade etmektedir.

Yaşamın anlamının farkında olunmasa da bulunduğumuz her an ve her yerde birçok biçim ve formda bulunmaktadır. Eğer hayatın zorluklarının üstesinden gelinirse birey kendini ve diğer insanları koşulsuz sevebilir (Pattakos, 2010). Sabahattin Ali'nin ifade ettiği gibi yaşamın anlamı sevmektir, başkalarına yardım ettiğimiz ve sevdiğimiz ölçüde yaşamın anlamına sahip olabilir ve insan olma yolunda ilerleyebileceğimiz söylenebilir. Frankl (2013), bireyin inandığı bir düşünce ya da seveceği bir insana kendini adayarak, kendini gerçekleştireceğini ifade etmektedir. Sabahattin Ali'nin eserlerindeki, kendilerini adayacakları düşünceye sahip olan idealist erkek ve kadın kahramanların yaşam ile bağlarının güçlü olduğu ve toplumsal bir sorumlulukla hareket ettikleri görülmektedir.

**Kaynakça**

Adler, A. ( 2011). *Yaşamın anlam ve amacı*. (Çev. Şipal, K.). İstanbul: Say.

Ali, F. ve Özkırımlı, A. (1986). *Sabahattin Ali*. İstanbul: De

Ali, S.(1979). Sabahattin Ali'nin sanat anlayışı. Laslo-Ali, F. ve Özkırımlı, A. (Ed). *Sabahattin Ali*. İstanbul: Cem

Altuğ, F.(2013). Kayıt düzlemi olarak dünya ve metin: Sabahattin Ali'de dört kayıt tarzı. Sönmez, S(Ed.). *Sabahattin Ali*. s.89-130. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Bezirci, A.(1979). *Sabahattin Ali*. İstanbul: Gözlem

Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss.* New York: Basic Books

Brands, H. W. (2014). Sabahattin Ali'nin Alman dilli edebiyatlardaki etkisi üzerine. Ali, F.; Özkırımlı, A. ve Sönmez, S(Ed.). *Sabahattin Ali anılar, incelemeler, eleştiriler*. s184-192. İstanbul: YKY

Burger, J. M. (2006). *Kişilik psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri*.(Çev. Erguvan Sarıoğlu, İ.D.). İstanbul: Kaknüs.

Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*(Çev. Ergene, T.). Ankara: Mentis

Demirsar, A. (1990). *Psikoterapi türleri*. Bursa: Bursa Hâkimiyet.

Frankl, V. E. (2013). *İnsanın anlam arayışı*. (Çev. Budak, S.). İstanbul: Okuyan Us.

Guttmann, D. (2008). *Finding meaning in life,at midlife and beyond*. United States of America: Praeger Publishers.

Günyol, V. (2014). Kıyaslama yoluyla Sabahattin Ali'nin sanatı. Ali, F.; Özkırımlı, A. ve Sönmez, S(Ed.). *Sabahattin Ali anılar, incelemeler, eleştiriler*. s192-196. İstanbul: YKY

İleri, S. (1975). Çağdaş öykücülüğümüze kısa bir bakış Türk öykücülüğünün genel çizgileri. *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, Türk Dili Dergisi*,

Karakaşlı, K.(2013). Başka hakikatlerin masalı. Sönmez, S(Ed.). *Sabahattin Ali*. s.472-476. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kafaoğlu-Büke, A.(2013). 20 yüzyılın başlarında Anadolu'da bir romantik kahraman. Sönmez, S(Ed.). *Sabahattin Ali*. s.131-139. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Korkmaz, R. (1997). *Sabahattin Ali insan ve eser*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

May, R. ( 1997). *Kendini arayan insan*.(Çev. Karpat, A.). İstanbul: Ceylan.

Moran, B. (1991). *Türk romanına eleştirel bir bakış 2Sabahattin Ali'den Yusuf Atılgan'a*. İstanbul: İletişim

Murdock, N. L. (2012). Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları (Çev. Ed. Akkoyun, F.). *Psikanaliz* ( Çev. Anlı, İ.; Akkoyun, F.). Ankara: Nobel

Murdock, N. L. (2012). Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları (Çev. Ed. Akkoyun, F.). *Feminist terapi* ( Çev. Güçray, S.). Ankara: Nobel

Murdock, N. L. (2012). Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları (Çev. Ed. Akkoyun, F.). *Anlatımsal terapi* ( Çev. Esen-Çoban, A.; Akkoyun, F.). Ankara: Nobel

Pattakos, A. (2010). *Prisoners of our thoughts*. California: Berrett-Koehler Publishers.

Öğüt, H.(2013). İçimizdeki Şeytan'a feminist eleştirel bir bakış. Sönmez, S(Ed.). *Sabahattin Ali*. s.195-219. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Özan, Z. E. (2010). *Sabahattin Ali'nin hikâye ve romanlarında insan*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.

Seligman, M.E.P. (2007). *Gerçek mutluluk*.(Çev. Akbaş, S. K.). Ankara: HYB.

Sönmez, S. (2014). *Sabahattin Ali'nin sanat ve edebiyata bakışı*. Kitaplık aylık edebiyat dergisi,102,87-91

Sönmez, S.(2009). *A'dan Z'ye Sabahattin Ali.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Şengül, M.(2013). Sabahattin Ali'nin roman ve hikâyelerinde aşk ve cinsellik. Sönmez, S(Ed.). *Sabahattin Ali*. s.221-237. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tatarlı, İ. (2014). Sabahattin Ali hayatı, kişiliği ve yaratıcılığına genel bir bakış. Ali, F.; Özkırımlı, A. ve Sönmez, S (Ed.).*Sabahattin Ali anılar, incelemeler, eleştiriler*. s.151-184. İstanbul: YKY